

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 50/06-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. júna 2006 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla a zo sudcov Jána Auxta a Ľudmily Gajdošíkovej prerokoval sťažnosť E. S., bytom B., zastúpenej advokátom JUDr. J. B., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 44/95 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo E. S. na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 44/95 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 44/95 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. E. S. priznáva finančné zadostučinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Trnava p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Trnava je p o v i n n ý uhradiť E. S. trovy konania v sume 6 825,40 Sk (slovom šesťtisícosemstodvadsaťpäť slovenských korún štyridsať halierov) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet advokáta JUDr. J. B., B.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 50/06-13 z 15. marca 2006 prijal sťažnosť E. S. (ďalej len „sťažovateľka“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie.

Sťažovateľka v sťažnosti okrem iného uviedla:

„Dňa 14. 06. 1993 podala E. S. ako navrhovateľka proti Ministerstvu financií SR (zastúpenej zo zákona Okresným úradom v P.) návrh na priznanie náhrady v zmysle zákona č. 87/1991 Zb. za odňaté nehnuteľnosti, ktoré jej nebolo možné vydať.

Konanie je vedené na Okresnom súde Trnava pod č. 12 C 44/95.

Vo veci bolo opakovane rozhodnuté, posledný rozsudok Okresného súdu v Trnave zo dňa 06. 12. 1996 bol zrušený uznesením Krajského súdu v Trnave zo dňa 24. 06. 1997 a vec bola vrátená Okresnému súdu v Trnave na ďalšie konanie.

Okresný súd v Trnave bol nečinný takmer 2 roky.

Rozsudok (správne uznesenie, pozn.) Krajského súdu bol navrhovateľke zaslaný až po osobitnej výzve so značným oneskorením.

Súd sme opakovane upozornili na nečinnosť. (...)

Posledné pojednávanie určené na deň 27. 11. 2001 bolo odvolané (zrušené) telegramom zo dňa 23. 11. 2001.

Následne až do dnešného dňa je súd vo veci nečinný. (...)“

K prijatej sťažnosti sa vyjadrila predsedníčka okresného súdu, ktorá okrem iného uviedla:

«V nadväznosti na Váš list došlý tun. súdu 4. 4. 2006 vo veci prijatej sťažnosti E. S., ktorá namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov vo veci tunajšieho súdu sp. zn. 12 C 44/95, Vám oznamujem nasledovné:

Navrhovateľka E. S. podala dňa 14. 6. 1993 návrh proti Ministerstvu financií SR - Slovenská republika o finančnú náhradu - reštitučný nárok podľa zákona č. 97/1991 Zb. Predmetná vec bola zapísaná do registra Nc - všeobecné pod sp. zn. 19 Nc 2283/93. Úpravou zo dňa 26. 6. 1993 bola vyzvaná navrhovateľka na zaslanie dokladov do veci. Vec bola prevedená do registra C dňa 26. 8. 1993. Dňa 20. 9. 1993 bol vytýčený termín pojednávania na deň 19. 10. 1993. Navrhovateľka dňa 7. 10. 1993 požiadala o možnosť vypočutia vo veci dožiadaným súdom v Bratislave, nakoľko je v pooperačnom stave. Dňa 8. 10. 1993 odporca oznámil, že odstupuje predvolanie súdu na deň 19. 10. 1993 Okresnému úradu - oddeleniu finančnej správy majetku T. Dňa 19. 10. 1993 bola navrhovateľka neprítomná, za odporcu sa dostavila splnomocnená osoba. Pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom vypočutia navrhovateľky v B. a za účelom ďalšieho doplnenia dokazovania. 29. 10. 1993 bol doručený spis so žiadosťou o výsluch navrhovateľky na Obvodný súd Bratislava 2. Dňa 25. 11. 1993 bol vykonaný výsluch navrhovateľky a spis bol vrátený tun. súdu 30. 11. 1993. Dňa 30. 8. 1993 bola doručená kópia návrhu odporcovi na vyjadrenie. Dňa 16. 9. 1993 bolo súdu doručené vyjadrenie odporcu k návrhu. Dňa 22. 12. 1993 bol vytýčený termín pojednávania na deň 1. 2. 1994. Navrhovateľka sa ospravedlnila na pojednávanie. Dňa 1. 2. 1994 bol vyneseny vo veci rozsudok tak, že súd návrh zamietol. Rozsudok bol vypracovaný a doručený účastníkom, navrhovateľka podala proti rozsudku odvolanie. Spis bol predložený Krajskému súdu v Bratislave 4. 5. 1994 na odvolacie konanie. Spis sa vrátil z Krajského súdu v Bratislave na

prvostupňový súd 9. 11. 1994 tak, že Krajský súd rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 15. 11. 1994.

Dňa 28. 11. 1994 bolo vo veci podané dovolanie navrhovateľkou E. S. Po doručení dovolania protistrane a po príprave veci na dovolacie konanie bol spis predložený Najvyššiemu súdu SR, ktorý dňa 21. 2. 1995 vrátil spis tunajšiemu súdu s rozhodnutím tak, že zrušil rozsudok krajského súdu z 28. 9. 1994 ako aj rozsudok tunajšieho súdu z 1. 2. 1994 a vec vrátil tun. súdu na ďalšie konanie vo veci. Po doručení rozhodnutia NS SR účastníkom dňa 16. 3. 1995 bol podaný návrh na doplnenie dokazovania vo veci zo strany odporcu. Ďalej sa vykonávali dopyty na Št. okr. archív T. v súvislosti s doplnením dokazovania. Dňa 22. 6. 1995 bol stanovený termín na 14. 7. 1995, na tento termín sa ospravedlnil zástupca účastníka z neúčasti, preto pojednávanie bolo odročené na 23. 8. 1995. Ďalší rozsudok bol vyhlásený na pojednávaní dňa 23. 8. 1995 tak, že súd návrh zamietol. Vo veci podala navrhovateľka odvolanie na súd dňa 13. 10. 1995, vec bola predložená na odvolacie konanie dňa 10. 11. 1995. Odvolací súd vrátil spis prvostupňovému súdu 8. 3. 1996 tak, že rozhodol, že zrušil napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa a vec vrátil na ďalšie konanie. Po doručení uznesenia odvolacieho súdu účastníkom podal zástupca navrhovateľky návrh na doplnenie dokazovania dňa 25. 3. 1996. 25. 4. 1996 bolo súdu doručené oznámenie Mestského úradu v P. do veci. Vo veci bolo pojednávanie 17. 5. 1996, po vypočutí svedkyne bolo pojednávanie odročené na 7. 6. 1996 za účelom predvolania ďalších svedkov. Pojednávanie z 7. 6. 1996 bolo odročené na deň 2. 7. 1996 za účelom vypočutia ďalších svedkov. Ďalšie pojednávanie bolo stanovené na 16. 8. 1996, následne bolo urgované vypočutie svedkyne dožiadaným súdom. Vybavené dožiadanie vypočutím svedkyne M. B. v P. bolo vrátené súdu do veci 22. 8. 1996. Pojednávanie z 16. 8. 1996 bolo odročené na 17. 9. 1996 za účelom predvolania zást. navrhovateľky a odporcu. Pojednávanie z 17. 9. 1996 bolo odročené na 11. 10. 1996, medzitým do spisu boli doručené ďalšie listinné dôkazy a pojednávanie z 11. 10. 1996 bolo odročené na neurčito za účelom urgencie vybavenia dopytov vo veci. 24. 10. 1996 bol určený termín pojednávania na 22. 11. 1996. Ďalší termín vo veci bol 6. 12. 1996, kedy bol vo veci vynesovaný ďalší rozsudok.

Odporca vo veci podal 19. 2. 1997 odvolanie, vec bola predložená 4. 4. 1997 Krajskému súdu v Trnave ako odvolaciemu súdu. Spis sa vrátil 18. 9. 1997 s tým, že odvolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

Zákonný sudca vo veci JUDr. F. R. od 1. 1. 1997 začal pracovať na novoutvorenom Krajskom súde v Trnave, vec bola pridelená na ďalšie konanie sudkyňi JUDr. J. H., a od 8. 10. 1999 bola pridelená sudkyňi JUDr. M. V. Sudkyňa 2. 2. 2001 vytyčila termín pojednávania na deň 26. 4. 2001. Ďalšie pojednávanie bolo určené na 28. 6. 2001 za účelom upresnenia návrhu navrhovateľky, ďalej vyžiadania si písomného stanoviska s označením návrhov na dokazovanie vo veci a pod. Zástupca navrhovateľky 27. 6. 2001 požiadal o odročenie pojednávania určeného na 28. 6. 2001 vzhľadom na veľkú pracovnú zaneprázdnenosť. Pojednávanie ďalšie bolo 27. 9. 2001, ktoré bolo odročené potom, čo súd pripustil zmenu návrhu, na deň 27. 11. 2001 Toto pojednávanie však z dôvodu práceneschopnosti sudkyne JUDr. V. bolo zrušené. Spisový materiál bol po odchode JUDr. M. V. na materskú dovolenku pridelený Opatrením predsedníčky súdu dňa 5. 3. 2002 sudkyňi JUDr. D. M.

Sudkyňa JUDr. M. nastúpila do zamestnania po skončení materskej dovolenky dňa 2. 1. 2002. V období január až marec 2002 mala prideľované spisy tak, že ku dňu 30. 4. 2002 mala v senáte 669 vecí „C“, 128 vecí „Cb“ ďalšie veci boli z registra P a Nc, E, Er a NcVš, Vzhľadom na veľký počet vecí podľa vyjadrenia sudkyne nebolo jej možné doposiaľ celý predmetný spis naštudovať, od 1. 4. 2005 do 30. 11. 2005 mala pozastavený nápad za účelom zabezpečenia rovnomernosti zaťaženia senátov. V období od 31. 5. 2005 do 31. 7. 2005 bola práceneschopná. Po vrátení vecí z Ústavného súdu bude jej tento spis predložený s tým, aby prednostne vo veci vykonala príslušné úkony. Je faktom, že vo veci došlo k prietahom, najmä po období roku 1999, kedy vo veci neboli vykonané úkony smerujúce k urýchlenému ukončeniu veci, od r. 2002 nebol vo veci vykonaný žiaden úkon s ohľadom na veľkú pracovnú zaťaženosť sudkyne JUDr. M.

Zároveň Vám oznamujeme, že netrváme na konaní verejného ústneho pojednávania a zasielame Vám aj príslušný spisový materiál 12 C 44/1995.»

Rovnaké skutočnosti, ktoré uviedla vo vyjadrení predsedníčka okresného súdu, zistil aj ústavný súd z predloženého spisu okresného súdu a z vyjadrení účastníkov.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich

vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 12 C 44/95 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní okresného súdu došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa. Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

Pri vyhodnotení doterajšieho konania vo veci vedenej pod sp. zn. 12 C 44/95 podľa troch označených základných kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Predmetom konania vedeného pred okresným súdom pod sp. zn. 12 C 44/95 je nárok sťažovateľky na finančnú náhradu podľa zákona č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách v znení neskorších predpisov. Berúc do úvahy skutkový stav veci a platnú právnu úpravu relevantnú pre rozhodovanie, ako aj právnu povahu veci, možno konanie

v okolnostiach prípadu hodnotiť ako skutkovo náročné. Ani skutková zložitosť veci však nemôže zakladať dôvod na ospravedlnenie nečinnosti a neefektívnosti postupu okresného súdu. Povaha veci si pritom vyžaduje osobitnú rýchlosť konania.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu označeného práva s'ťažovateľky.

Správanie účastníka konania môže zbaviť orgán verejnej moci zodpovednosti za priet'ahy v konaní len vtedy, ak dôsledkom správania účastníka je spomalenie alebo znemožnenie postupu konania. Zo skutkových zistení ústavného súdu vyplýva, že s'ťažovateľka závažným spôsobom neprispela k predĺženiu konania. Ani okresný súd nemal k správaniu s'ťažovateľky námietky.

3. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným priet'ahom v označenom dedičskom konaní, bol postup samotného okresného súdu.

Ústavný súd zistil, že v postupe okresného súdu dochádzalo jednak k neefektívnej činnosti a v určitých obdobiach bol okresný súd nečinný bez akejkoľvek zákonnej prekážky. Ústavný súd je toho názoru, že postačuje vymedziť len najzávažnejšie obdobia nečinnosti, resp. činnosti, ktoré možno kvalifikovať ako zbytočné priet'ahy.

Nečinnosť okresného súdu bola zistená od 18. septembra 1997, keď mu bolo doručené uznesenie Krajského súdu v Trnave, do 2. februára 2001, keď určil termín pojednávania na 26. apríl 2001 (nečinnosť takmer 40 mesiacov). V tomto období okresný súd vykonal iba jeden taký jednoduchý úkon, akým bola výzva z 27. júla 1999 na zaslanie dedičského rozhodnutia a oznámenie mien a adries svedkov. Ďalšia nečinnosť okresného súdu bola zistená od 27. septembra 2001, keď odročil termín pojednávania na 27. november 2001, tento termín pojednávania neskôr zrušil, až do predloženia spisu ústavnému súdu, t. j. do 17. mája 2006 (nečinnosť takmer 52 mesiacov).

Hoci okresný súd spočiatku konal a vo veci aj trikrát rozhodol (1. decembra 1994, 23. augusta 1995 a 6. decembra 1996), napriek tomu jeho konanie bolo málo efektívne a minulo sa svojmu účinku, pretože jeho rozhodnutia boli nadriadenými súdmi v napadnutej časti zrušené z dôvodu nedostatočne zisteného skutkového stavu. Vec nie je do dňa rozhodovania ústavného súdu právoplatne skončená a stav právnej neistoty sťažovateľky nebol dosiaľ odstránený (obdobne IV. ÚS 3/05, IV. ÚS 10/05, IV. ÚS 123/05).

Obranu okresného súdu spočívajúcu v neprimeranej zaťažnosti zákonných sudcov a nedostatočnom počte sudcov na vybavovanie na súd napadnutých vecí (ako dôvodov, ktoré by mali byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prieťahy v konaní) ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. III. ÚS 147/02, I. ÚS 100/02) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezabavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní.

Vychádzajúc z týchto skutkových poznatkov ústavný súd konštatuje, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 44/95 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

V zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Keďže ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza účastník domáhajúci sa rozhodnutia súdu v jeho veci.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľky, zaoberal sa aj jej žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľka požadovala za porušenie jej označeného základného práva finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti.

Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na celkovú dĺžku konania, povahu veci, zistené zbytočné prietahy a neefektívne úkony v konaní vedenom pred okresným súdom a vychádzajúc i z návrhu sťažovateľky, ústavný súd priznal sťažovateľke finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde v sume 50 000 Sk.

Ústavný súd napokon rozhodol o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. J. B. Ústavný súd

pri priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2005, ktorá bola 16 381 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) za každý úkon po 2 730 Sk a k tomu DPH 19 % v sume 1037,40 Sk (§ 18 ods. 3 vyhlášky). Ak je advokát platiteľom dane z pridanej hodnoty, priznáva sa mu odmena zvýšená o daň z pridanej hodnoty. K tomu mu ústavný súd priznal režijný paušál v sume 2 x 164 Sk (§ 16 vyhlášky). Úhrada mu bola priznaná v celkovej sume 6 825,40 Sk.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. júna 2006